

Nina Perger

Lucy Nicholas: Queer post-gender ethics: The shape of selves to come. Hampshire: Palgrave Macmillan, 2014. 230 strani (ISBN 978-1-137-32161-9), 90,94 EUR

Delo *Queer post-gender ethics: The shape of selves to come* se loteva kompleksnega razmisleka o potencialnosti spolno nezaznamovane družbe in strategijah njenega doseganja. Avtorica pri tem v glavnem izhaja iz queer feminističnih kritik in dekonstrukcij spola, v premisleku o učinkovitih strategijah preseganja spolne zaznamovanosti in spolnih razlik pa se naslanja predvsem na tista dela Simone de Beauvoir, ki tematizirajo etiko. Delo lahko v grobem razdelimo na tri dele, pri čemer avtorica v prvem delu kritično obravnava koncept spolne razlike in obstoječe načine naslavljanja spolnih neenakosti, v drugem delu se osredotoča na argumentacijo učinkovitosti strategije androgene etike recipročnosti v kontekstu konstituiranja spolno nezaznamovane družbe, medtem ko se v tretjem delu osredotoča na analizo praks etike recipročnosti v queer in anarhističnih skupnostih. Glavni argument Lucy Nicholas za konstituiranje spolno nezaznamovane družbe z odsotno spolno identiteto je v temeljnih spolnih razlikah, ki se reproducirajo skozi družbeno uokvirjeno zaznavanje oziroma načine »branja« telesnosti, delovanj in subjekta kot takega na temelju predpostavljenih – spolno specifičnih – razlik ter iz njih izpeljanih družbenih neenakosti in simbolnega nasilja, izhajajočega iz izrazito omejenega in prisilnega kategoriziranja subjekta v eno izmed dveh družbeno prepoznanih in legitimiranih kategorij spola. Individualne in kolektivne zaznave so tako obarvane z družbenim konstruktom spolnih razlik, ki se materializira v družbenem delovanju subjekta in spolnem binarizmu, znotraj katerega obstajata dva medsebojno izključujoča se in hkrati komplementarna spola (moški in ženski spol) z videzom neločljive – naturalizirane – povezanosti s telesnostjo (»biološkim spolom«). Spolnega binarizma in heteronormativnosti, utemeljenih na spolnih razlikah, po avtoričinem mnenju ni mogoče presegati drugače kot z ukinitvijo spolnih razlik in njene izpeljave v ukinitvev spola, omogočene na podlagi androgene etike recipročnosti. Pri tem L. Nicholas opozarja, da njena konceptualizacija androgenosti ne pomeni fiksne identitete, ki združuje oziroma kombinira značilnosti, družbeno prepoznane kot maskuline ali feminilne, temveč jih transcendirata. Strategije, ki ohranjajo koncept spolne identitete (npr. preseganje spolnega binarizma s prepoznavanjem pluralnosti kategorij spola), so lečasne, saj zgoraj omenjenega temelja (spolne razlike) ne naslovijo učinkovito, v nasprotju z etiko recipročnosti, definirano kot intersubjektivno zaznavanje in prepoznavanje subjekta pod njenimi_njegovimi pogoji, torej na osnovi prepoznane samodeterminacije.

Avtorica pri tem predpostavlja, da v družbenem življenju subjekta spolna identiteta ni individualno pomemben označevalec osebnih in kolektivnih identitet ter pripadnosti, saj ob vpeljavi družbeno prepoznane samodeterminacije subjekta spol po logiki avtorice samoumevno izpade iz polja subjektive samodeterminacije. Na tem mestu se odpirata (vsaj) dva pomisleka, ki ju avtorica ne naslovi eksplicitno. Prvi pomislek, ki ga lahko povežemo tudi z vprašanjem identitetnih in koalicijskih politik, se nanaša na obravnavo družbenih neenakosti na podlagi spola, ki v tem kontekstu ostaja neučinkovito naslovljen. Avtorica omenjeni pomislek obravnava kvečjemu s perspektive političnega delovanja za enakopravnost transspolnih oseb, v okviru katerega je – kot izpostavi – spol tista pozicija, ki sicer omogoča politično delovanje, ob predpostavki androgenosti življenja in etike recipročnosti pa ne konceptualizira alternativnih strategij, ki bi, upoštevajoč izrazito deprivilegiran družbeni položaj transspolnih oseb, omogočale naslavljanje obstoječih družbenih asimetričnih razmerij moči in neenakosti, izhajajočih iz družbene institucionaliziranosti spolnega binarizma.

Kljub avtoričinim poskusom intenzivnega upoštevanja družbenih struktur se tako zdi, da je vpliv slednjih na poskuse preseganja spolnih razlik, spolov in spolnega zaznamovanja mestoma premalo obravnavan in upoštevan, medtem ko je na drugih točkah oziroma podtemah obravnavan, a le s

specifičnih perspektiv, npr. v analizi aplikacije strategije etike recipročnosti. Ob tem namreč vzporedno analizira tudi potrebne (družbene) pogoje za obstoj tovrstne etike v smeri večje podpornosti družbenega okolja etiki recipročnosti, tj. prepoznavanju subjekta pod njenimi_njegovimi pogoji. Avtorica obenem družbeno obravnava tudi v kontekstu situiranih potencialnosti, ki sooblikujejo možnosti delovanja, pogojenih z dostopnostjo do različnih družbenih resursov in z dostopom do specifičnega kulturnega kapitala. Na podlagi slednjega se namreč vzpostavlja možnost kritičnega mišljenja (kot pogoja etike recipročnosti), v okviru česar obravnava tudi njegovo družbeno neenako porazdelitev (in strategijo njegovega naslavljanja skozi queer in anarhistične pedagogike).

Drugi pomislek, ki je pravzaprav povezan tudi s prvim, se nanaša na »ukinitev«¹ spola in androgenosti na osnovi (spolno izpraznjene) samodeterminacije in etike recipročnosti v povezavi s »preživetjem«² tovrstne etike in subjekta, ki tej etiki sledi, v širše družbenem okolju. Etika recipročnosti je namreč glede na institucionaliziranost spolnega binarizma postopoma možna le v širše družbenih učinkih omejenih intersubjektivnostih oziroma skupnostih, ki jih avtorica v tretjem delu knjige, namenjenem analizi praktične »aplikacije«³ etike recipročnosti in načela samodeterminacije, sicer obravnava v kontekstu organiziranih anarhističnih in queer skupnosti. Vzporedno s tem pa je smiselno obravnavati tudi nujna vprašanja »preživetja«⁴ tovrstnih načel, etik, pa tudi družbene_ga akterke_ja zunaj organiziranih in vzpostavljenih skupnosti, torej v interakcijah oziroma v »trkih«⁵ s širšim družbenim okoljem, ki tovrstni etiki ne sledi. Nasprotno, širše družbeno okolje je izrazito zaznamovano z institucionaliziranim spolnim binarizmom in na osnovi družbenega konstrukta spolnih razlik vzpostavljeno družbeno shemo zaznavanja, ki v vsakdanjem življenju deluje prek (vsiljujočega) prepoznavanja subjektov znotraj obstoječih in prevladujočih shem branja, tj. v okviru spolnega binarizma.

Tovrstne družbeno vzpostavljene sheme, kot opozarja tudi avtorica, seveda niso deterministične na relaciji s subjektom, kar nakazujejo že obstoječe skupnosti, ki tovrstne strukture presegajo. Kljub temu lahko podoben očitek, ki ga avtorica naslovi na strategijo samodeterminacije (v okviru pluralnosti spolov), zavrnilo na podlagi nezadostnega obravnavanja dimenzije širše družbenega delovanja in utopičnosti tovrstnega individualnega delovanja, naslovimo tudi na njeno obravnavo preseganja spolnega binarizma in spolov. Glede na to, da avtorica v prvem delu knjige obravnava pomen ukinitve spolne razlike za preseganje spolnega binarizma in obstoječega, prevladujočega branja spola kot edino dolgotrajno učinkovito strategijo preseganja spolnih razlik, spolnega binarizma in spolov kot simbolnega nasilja, se v delu pogrša tudi aplikacija enakih strategij preseganja naštetega (tj. etike recipročnosti in androgenosti) v primeru prepoznave pluralnosti spolov, ki ob aplikaciji enakih strategij verjetno lahko poraja podobne učinke, saj presega spolni binarizem in prek tega destabilizira v dihotomijo zamejene spolne razlike.

Delo odpira izrazito kompleksna vprašanja v povezavi s spoli, spolnim binarizmom in poskusi njegovega preseganja. Kljub zgoraj zapisanim pomislekom oziroma iz dela izpeljanim nadaljnjim vprašanjem je to vsekakor delo, ki se omenjenih vprašanj loteva izvirno ter na precej kompleksni in celostni ravni, upoštevajoč vseprisotnost vsiljujočega spolnega zaznamovanja ob hkratnem upoštevanju potencialnosti intersubjektivnega. Vprašanje preseganja spolnega binarizma je z vidika kompleksnosti ter učinkovitega balansiranja relacijskosti družbenega in intersubjektivnega ter potencialnosti političnega delovanja v okvirih identitetnih in koalicijskih politik v okviru normativno strukturiranega družbenega precej izrazito kompleksno vprašanje, ki se ga avtorica z lastnimi teoretskimi konceptualizacijami, izpeljavami in argumentacijami na presečišču queer teorij ter konceptualizacij etike, subjekta in identitete loteva izjemno učinkovito in reflektirano.